

(Kattyşkan polkanýn komandir komissary eş Şoomanyň cyuly)

ARN TK-nyň 2 tugaar onza plenumu, Ulustun Picce xuraly-nyň 3 tugaar onza sessizi, ARN TK-nyň 3 tugaar plenumu, Ulustun 8 tugaar Uluq xuraly polgaş Ulu-
tun Picce xuralyň 16 tugaar sessiziniň ajtkanýnda, Tываныň arat conunyn keşkyn malcýn paj-
dalyňnyň azy-agýjanyň kol ynde-
zini —MAL AZBLB polur tur.
Tываныň arat tymeniniň et-eko-
nomun, kultur polbaazýrally tus-
kaj xamaaryşpas pot-ergezin py-
şaktyr coruk polgaş cer-taraa-
lanyň azy—şurpuzu mal
azylynga cagyrtkan turar uzur-
luq ter, onza xuraldaryň iş-
tinden pisterge kattar-kattar ajt-
tyşkanyň perip turar tur.

TAR-nyň 20 cýl polur ojun-
da maldyň paşyň iji saja ce-
dir östýrer ter cybe polza, Tываныň malcýn arat tymeninge
cazak, namdan pergen koncuq
todargaj ajttýşkany polur tur. Ol
ajttýşkany kuyssedirde, arat
tymenni cazak, namny tolgandyr
şyňj ewiledeer uzurluq.

Po 36 cýldyň kyzlynda cut
polu peerge, azyal cetpestin har-
aazy pile, 1.209.910 paş
maldyň istinden cyk-le 189.000
paş maldy a z y r a t u r a r,
1.000.100 paş mal azyal cok
turur turar tur. Po cuny ajttýr
tur teerge, cazak, namny onza
xuraldaryň todargaj ajttýşkany-
naryň amga cedir cetpes kuyss-
sedip turganyş polur tur. Po
tugajynda cazak, namny paş-
tacylyr potary-pile kedee yn-
ur, talwyj, xuyrek cazar, tajyl-
wyllyr potuq ajttýşkany perip,
cut-nile temissezir kıştan poldur.

36 cýlda 35.661 paş mal el-
gen tur, ter sanar ap keep turar
coruk cuny ajttýr tur ter pol-
za, pistin cazak, namny cyk-le
toktaal pizip kaar cybe ewes, har-
yn ol toktaaldy, arat tymenge
tajylwylar tanyştyr peer pol-
gaş mýrýaj xerek kыrýga pot-
tandyr kuyssedirin pezin pot-
tary-pile ajttýr turar todargaj
tur.

TAR Ministerler çawyleliniň
1936 cýldyň 1 ajnyň 23-tyň xyn-
ynde cut-pile temissezir tugaj-
ynda undyrgen 17 tugaarlyk tok-
taalyň kerge, pezin koncuq
plidingir tur. Cazak polza, arat
tymen malyň cutka alyşpajyň xur-
aazy ter koncuq sagyş salyp,
kyr. xorengiden 25 muň akşany
lyşyp pergen tur.

Kaa-xem kozuunyn Pelbej
sumuzunda ARN kezigyny Sum-
baa Erzej, Pelbej arbanaryň
arattaryň 33 cýly malyň, 57
xoj, eşkuzyn, xat kakkan kыr-
gyda kezyp parar maldar turar.
Ol cerde ol maldar am cagy-
pile pir tmej teşkilezir oottar
turar polgaş cangyş-taa anaj, xur-
agan el-en, teryp turar xoj, eşky
anaj, xuraganyň totturby-şan,
eezinge paza şaj sydyn perip
turar cyul par tur.

Uk cutka uluq cut alyş polu-
peerde ARN kezigyny eş Sum-
baa cazak, namny ajttýşkany
xerek kыrýga kuyssedip, arat-
taryň ol xire xoj malyň azaar
perip olurar coruu ылар-la nam-
ny kezigyny kiziniň potuq
azyly poor pulgaş ARN TK tok-
taalyň kuyssedip turar nam kezi-
gyny myn tur ewes-pe.

„Cudaan tyreen“ maldarynaryň

Cazaktyň cut-pile temissezir
komiznyň 1 tugaar toktaalyň ap
kerge, mýrýaj koncuq todar-
gaj tur. Cyl tize: 28.000 akşany
kol malcýn kozuunnarga sigen,
sula, sawan polgaş seortlygege
cagybyr-pile xawaar pergen tur.
Cer-le cutka caraan akşany py-
gy sanyp polza, 300000 poortur-
ar tur.

Cazak polgaş nam arat tymen-
ge todargaj ajttýşkany paştalga-
ny perbi şan, ideger turar pol-
za, koncuq uluq tur. Arat tymen-
taaz po yjede cazak polgaş
namynga koncuq ыnak idegel-
diq turar tur. Mýndyq cybe
poldanda, arat tymenniň azy-
agýjanyň kol adyş polur MAL-
DýN PAAZBN östýrýp, oon se-
ögun saşyradarda, olaryň ider-
kejin koşkatpajyň ewiledeer uz-
urluq.

Arat tymen polza, Uluq Sovet
Ewileliniň saktýp cetpes uluq
tuzalamcyzýn todargaj pilip, kon-
cuq magadar-taa, öögyr-taa tur-
ar tur. blangýja cut tugajynda
Uluq Sovet ewileliniň cazaany
ceri Tываныň cazaanga 1000 to-
on sula, 2000 toon sigenni tuz-
alap perip turar. Cer-le pistin
cazaanyň kandyq-taa tuzalam-
cy tile-rge, Uluq Sovet Ewilelini
saat cok tuzalap turar. Po kыşk
cut yjezinde, TAR-da SSRE-nin
Pyryn ergeliq telcezi eş Maikof
pistin paştacylyrlyş-pile kadý
kedee eq-oregege cedip, arattar-
pile cugaalazyr, ajttýşkany sym-
ezin perip corup turar polza,
koncuq pajylancyq polgaş Uluq
Sovet Ewileliniň Tываныň
arat tymeninge tuzalap turarýn
arat tymen moon koncuq pilip
turar tur.

Cazak polgaş ARN TK 1936
cýldyň caský tarýlgazyň koncuq
onza pajdal-pile erttirer ter sor-
ulgan salyp, pygy respublikany
tarýlgazyň şelyn 10 xuu öst-
tyrer polgaş tarýlganyň meyzyn
ekki poldurar, ertte taraa tarýr,
puga-puluk, andazyň, ilir, aat,
şary, xomuut, tuga, ыngызақ, co-
nak teen suq ыşak cyuenerni
erite-teere peletkener ter todar-
gaj ajttýşkany perip turar tur.
Moon-pile kadý sigen kezer cer-
ni ekki azyqlap alyş-pile amda-
gaştan ыlep peer ter turar. 450
toon yrezinni po cýldyň 4 ajnyň
1 xynynden erttirbejin kozuun-
nar-ce oktaar ter turar. Oon iş-
tinde 300 toonu kызыl-tas, 150

toonu sula. Oon-taa eske sigen,
laraa azylyň hamyk xandyrl-
gazyň corutpy-şan, 36 cýldan
songaar cut alyşlyň tanyşas cut-
taar sorulgan salyp, arat tymen-
niň orttuzunda azy corudup tur-
ar. Ol sorulgan arat tymen pil-
gen turar.

Po sorulgaga Arattyn revol-
ustuq şeril kandyq janylyq
kirziril teer polza:

1. Tываныň arat tymeniniň ej-
ejde erttip turar tarýlga, sigeni-
niň uluq azyly poor turar ejde
polgaş cer-le cazak, namny tok-
taal ajttýşkanynga udur moon-
dak kыrlarga kadýq xaryş per-
ip, arat tymenner slerniň kuyss-
sedip erttirer uluq azyldarynary
tajany kanalaarynga kazaan-taa
pelen tur-pis.

2. Arattyn revolustuq şerlinge,
cazak, namny polgaş Tываныň
arat tymenini salyp pergen sor-
ulgaş polza, Arattyn revolustuq
şerli, Tываныň tuskaj xamaaryş-
pas tajany pot ergezin kamgal-
arynd-n angda, arat tymenini
anyjak -eskenneriniň politiktýq
şkolazy polur uzurluq, arattyn
revolustuq şerli, arat tymenge
xoj cazak-cagyrgan polgaş nam,
arevenin paza tuskaj erttemniq
traktor colaaccyş, emci-sanitar-
cy suq teeş oon-taa eske hamyk
kaadyrlyr peletkep peer uzurluq
tur.

3. Arattyn revolustuq şeril 2
cýl xuussaazyňnyň istinde öeren-
geş kedeege pargay, arat tymen-
niň kultur polbaazýrlyş polgaş
pizik piliniň, oon-taa eske politik-
massalyq adyccyş polur uzur-
luq.

Negeldezi mýndyq turda,
arattyn revolustuq şerliniň kuyss-
sedip turarý kandyqyl teer pol-
za, ystynde ajtkan cazak, nam-
ny todargaj ajttýşkanyňnyň
kuyssedip, tajany — politiktyq
surguulunyň plan programyň ek-
ki öörenip, tergiň adyccylyr,
pulemotcular, yger pooccular,
x o l b a a - x a r ý z a a - c ý l a r,
colaaccylyr, maşinakcylyr, sanak-
cylyr, azy-agýjcylyr, emci-sanit-
arylyr polgaş oon-taa eske ka-
adyrlyr poor şydaarynary pelet-
kep undyryp-taa turar polgaş
öörenip-taa turar.

Arattyn revolustuq şerli pister,
po pajdalanyş potcu pizeeş, 36
cýldyň caský tarýlgazyň arat ty-
men koncuq ыrestiq erttirzin ter
lozun oktap tur!

Cangyş anaj-taa perbejin temissezir tur

Cöen-xemcik kozuunyn Xor-
um-taq sumuzu 3 tugaar arban
xamaatlyş Tytyj-ool ter ka-
daj, nam, cazaktyň mal östýrer
teen sorulgazyň kыmdan-taa art-
tyk kuyssedip tur.

Kadaj Tytyj-ool, 100 paş
şeer mal, 15 paş mýjstyq poda
malyndan po 36 cýldyň azyldyq
cudunga cangyş-taa paş mal per-
been, koncuq ыrestiq temissezir
turar. 57 paş şeer mal, 8 paş
poda maldy 36 cýldyň 1 ajdan
egelees myn cýldyň 3 ajnyň
15-ke cedir cangyşyň-taa cuda-
dyr ыlyrbejin, podunures kap-
şagaj şydaaly-pile azyrap kelgeni
polza, onza maktancyq tur ewes-pe.

Ыncangyş, kadaj Tytyj-ool,
po cýldyň azyldyq cudu-pile
temissezir tugajynda pistin sumu-
nun xerecennnerinden şyqlyp
yudy ewes-pe.

Areve yyrnyň targazy O. TORZU.

Pistin Parýn-xemcik kozkoobunyň paştary ceriniň kedee
tergi, majgyn sadýccylyrlyş-pile kattyşkan çawylel xuralyndan ca-
zak, namga polgaş TTK-nyň paştary ceringe tangraqlap tem-
degleeris polza:

Pistin kozkoop ceri, paza tergi, majgyn sadýccylyrlyş-pile
arat conun iştige kooperastyň politiktýq polgaş massalyq
azy-agýjaryň kalbartyr turgay, po 36 cýlda mal polgaş eske-
taa cyuldyn sadý alyşkanyň 100% kuyssedir-pis. blangýja mal
azylyň saşyradar polgaş azyldyq cut-pile temissezir azyldy
koşkatpajyň maldyň özyldizin keşydediringe tuzalazyr-pis.

Moon songaar sadýccylyrlyş arga-majyňga ekki öörenip, arat
conun negelde-xereclelin çep xandyryş-şan, samcyqdal xora
cedirerler-pile şyngyş temissezir-pis. Paraanyşyş kulturlyq a-
aar, xereglekcileriň çep xandyryşyş tapkyr xyleenip tur-pis.
Paza massalyq surtaal azylyň kalbartyr turgay, koop kezigin-
yňge arat conun kalbaa-pile kiirip alyşyşyş xyleenip tur-pis.

Parýn-xemcik kozkoobunyň majgyn, tergi sadýccylyrlyş-pile
kattyşkan çawylel xuraly telgerezin!

Ыnak paştacylyrlyş Xemcik-ool, Cyymit-taz, Toka,

Ubangur telgerezin!

Xural prezidlymy.

Uluq-xem kozkoobunyň paştary ceriniň 1936 cýldyň 3 aj-
nyň 22 xynynde kedee majgyn, tergi sadýccylyrlyş polgaş kozuun
iderkejligileri-pile kattyşkan çawylel xuralyndan 1936 cýlda mal
ciq et sadý alyşkanyň, paraan saarýlgazyň ыrestiq kuyssedirin
cazak, namga, TTK paştary ceringe tangraqlap tur-pis.

Oon-pile kadý, aaryqlyq cetpeter, samcyqdakcylyr polgaş
paraan ekki azaabas, sadý algan maldy pagaj kadagalaar har-
ыssalga cok coruktar-pile eres temissezir-pis.

Ekki iderkejligileri ileretkeş, olaryň ady kedyryp, azy-
agýja tepşider polgaş ekki azyldyqlary ileredir-pis.

Xyndylyq paştacylyrlyş Xemcik-ool, Cyymit-taz, Toka,
Ubangur telgerezin!

Xural prezidlymy.

Parýn-xemcik kozuunyn Xel sumuzunda ARN-nyň 11 tug-
aar yyrnyň pygy 101 sannыq
kezigynneriniň 35 cýlda polgaş
36 cýldyň 3 aj 15-ke cedir cor-

Mal ady	1934 c.	1935 c.	Öskeni
1. Inek	852	1079	227
2. Cыгы	391	423	32
3. Xoj	2839	3471	635
4. Öşky	1571	2019	448
Kattyşkay:	5653	6992	1339
MAL XANDЫRЫLGAZY:			
5. Kesken sigeni puut-pile	2170	2550	380
6. Sawan —“—	1169	1227	58
7. Culgan keden —“—	—	239	239
8. Maldyň cыlyq kazaazy	163	179	16
9. Ortumak kazaaz	45	49	4
10. Polgen edee ovaaz-pile	179	628	449

Ystynde sannardan ap kerge,
maldyň paşyň östýrerly-pile,
oon cyzyn-paazyň xandyrylgazyň
cyl kelgen tudum östýrýp turar
polza, eleen cedişkin polur tur.

Tus yyr kultur cыдыşkany
azylyň talazy-pile 35 cýlda 9
kezek cыдыşkany polgymneri-
nge 891 kizi öörenip turgan, oon
istinde xereczen kizi 346. Myn
polgymner 36 cыga ulazyr kir-
gen. 3 aj 15-ke cedir 48 kattap
kicceel kыlgan.

Nam kezigynnerinden 5-le kizi
pizik pilbes, olaryň 36 cýldyň 5

aj 1-de pizik pilir kыдыr öer-
edip algan turar-pile iderkejligi
nam kezigynneringe taaskan. Cer-
le pizik pilir nam kezigynneri,
ARN TK-nyň 4 tugaar plenumu-
nun ajttýşkany jozugaar pizik
pilbes 2 kizini taqdayar algan

Yyr sekreteri Tilgizek.

1936 cыда TAR-da Ceder kurorttun Kultur ministeriniñ cerinden azydar

Kyrynenin şuptu organizastarına polgaş xamaatylarına tynnadır polza, 1936 cыда Ceder KURORTTUN azydar yjezi polza:

1. Pir tugaar yjezi—6 ajnyn 15-ten 7 ajnyn 14-ke ceder.
2. Iji tugaar yjezi—7 ajnyn 15-ten 8 ajnyn 14-ke ceder.
Orunnun sanyn ejler xemceegen polgaş pir ajda pyryn aaş-cem xandyrlygalyq, orun ertee 150 akşa polur. KURORT-ce paar keliriniñ oruk şuydelin aaryq kizi podundan peer.

Emnediriniñ ertteen paastaj 50 xuzun peer. Onu Kyzьlda TьBA BANKьDA KURORTTUN № 415 agar sanьga şilcidir kilrerin tynnatylyş. Oon artyn kurortka paarda yze teleer.

Ceder KURORTTUNGA emneer aaryqlar polza:

1) Söök, şyngan-eet, nervi (şugul) aaryqlar polgaş cys aaryqlar.

2) Kiziniñ maga-podunun kandьq-taa cerinde sargьp aaryqlar.

3) Kiziniñ sööktiriniñ cysteri kadьp eelvesteeriniñ aaryqlar.

4) Xereezen ulustyn pel organnarьnyn хоосулук аарыqlar.

5) Polgaştap emneer, xьmьs-pile emneer, cem cij albas, turup

sularaan, ökre aaryş, kestirgen soonda xaryksyran polgaş öske-taa aaryqlarьn emner polur.

По сыын Ceder KURORTTUNUN septelgezin polgaş xamьk peletkelin egeleen. Ooң-pile cergeleştir massanьn kulturluq negel-delerin xandьrgan turar. Cizeeleerge: Kyzьl pulunга radio, cyzyn-paazyñ pomnar, solunnar, kьş-kultur, ылар хаарзак, тошпулур, şьdyraa, pөmьbyk, paq adьp ojaaar, oon ьnaj xөлge xemeleer, öske-taa.

Kyzьl-pilè ceder arazьga aytovus argьp turar.

Ceder kurorttunga emnedirin kyzeerler polza, Kyzьlda kyryne-niñ pir tugaar „TOKA“ attьq emnelge ceriniñ emci komizьndan ijik-pe, kozuun emcilerinden emnenip polur tep şьlgaan pizik tьp-sьp pergenin parьmdaalar emneer uzurluq.

Emci komizьndan şьnzьlga algannar polza, Kultur minister ceriniñ xerek ergel-er kildizinge kepprytkedir. Ol cer xynnyn-ne 2 şaktan 1 şakka ceder olazьn corudar.

Aaryq ulus kurortka emnedirde pottarьnyn picciil uruqlarьn kadьp ar turguzar polza, pir uruqdan ajda 75 akşa teleer. Uk Kurortka 2 xardьn 6 xarga ceder uruqlar turguzar.

TAJьLBьRB: Picciil uruqlarга tuskaj orun perbes.

Kuluur ministeri T. SEDIP-OOL.

Ceder kurorttun ergelekci SOTPA.

Cut tugajьnda Teestini medeezi

Tees-xem kozuunynun xamaat-ty 12 sumzundan 1935 cыдын 3 ajnyn 10-ga ceder tus tus 12 ajnyn 1-den po 36 cыдын sumular-ce oktap taratkan sula, 3 ajnyn 11-nin xynynge ceder talgan, sigen polza: sula—67479, cut polgaş öske cyyl pyry cы-talga—55577, sigen—13076. dagaandan ölgen maldьn sanь polza:

Cuttan ölgeni—3.183 paaş, aaryqdan—738 paaş, pөry ci-geñi—467 paaş, suuğa tyşkeni—82 paaş, taqdan cuulgan polgaş öske cыdagaandan—178 paaş ölgen. Am azyrap turar mal—811 paaş, am cudap turarь—

20.360 paaş.
3 ajnyn 10-ga ceder tus tus sumular-ce oktap taratkan sula, talgan, sigen polza: sula—67479, talgan—55577, sigen—13076. Kozuun targazь Taakpan.

Redaksьdan: Tees-xem kozuunynun targazь eş Taakpan sle nin po pizeen medeener iş-tinde sumular-ce oktaan mal cemi puut-pe, kilogram-pe, azy cyl?—ol tugajь pildinmes tur.

Po cerlerden sigen kezip alьr tep turar-pis.

Tolma-cap.

4550 ganь kezer teen

Kyr sklat po 36 cыдын 7 aj-lyñ 15-ten, 9 ajnyn 1-ge ceder 4550-ga sigen kezer teen. Ol kezip algan sigeniniñ 2500 ga-zyñ arattarga kezip peer, 2050 gazьn 37 cыда cut polur peeri magat cok eves-pe tees, sklat podunга şьqzaar polgan.

Po sigenni kandьq cerden kez-izp alьr teerge: Parьn-xemcik-tin Uttyq-xaja, Parьk-askь, Can-

gьs-terek, Edegej-askь. Cөөн-xemciktin Pajan-tugaj, Xemcik, Canagaş. Uluq-xemniñ Uluq-alaak, Şagaar-aaryq, Xerderge-den. Tees-xemniñ şьnaa, Sagaan-tolagaj, Erzın askьndan. Pii-xem-nin Öök, Sesserliqden. Tandyñn Mazalyk, Polgazьndan.

Po cerlerden sigen kezip alьr tep turar-pis.

Tolma-cap.

Paaş purunгаar sagьndьrьq

Pii-xem kozuunynun Eerbek sumuzunun targazь Eş Popuşka arat conun ortuzunга tar-sagьndьrьm polza, 35 cыда ыланьn uzur-tuzazьn tandyр, sigen polgaş paza tar-za şölyn kalbartьr, oon azaal-gazьn ekki corudar tugajьnda tus sumunyn targazь, arat con-nun orituzunга ekki surtaal azyş corutpаныñn xaraazь-pile, Eerbektin ooruunda 40 öregen-in taraazь ertken cыда koncuq pagaj polgan polgaş. Ol polza, sumudan surtaal azyşn ekki co-rutpанында poor turar tur,

Po 36 cыдын ajьldьq cudu-pile eres temissel corutp-şaan, po cыlğ tarьganьn şölyn kalb-artьp, amdьn egelep xamьk xer-xerekeldin septegezin kьlьp, yrezinni peleiker, aaryqlar alьr polgaş caskь tarьlgaga xereqleer-aat, şaryñn kьzyn ulgattьp alьr cugula tur eves-pe.

Moон songaar pьstin targa, cyk-le aas-pile pydyryp

1610 paaş maldь turguzu azyrap tur

Uluq-xem kozuunynun Urvyn sumuzunun teviskeer curtunda cuttun pajdalьn po 36 cыдын 3 ajnyn 5-ke ceder көerge, polza, turguzu azyrap turar argan mal-darь, Inek 113, uluq cыlğ mal 11, moldurga 116, poqьva 7, xoj, eşky 734, caş anaj, xuragan 647, şuptu 1610.

Ystynde azyrap turar maldar-dan araj teereleer cym oottuq cerlernin xarьn maldьr, xyurek-pile ezip azyrap turar.

Sumu sekreteri Pajьr-oöl.

Тьва төр кооптун paaştaar ceriniñ № 6 toktaalь

(1936 c. 3 a. 12 x.)

1936 cыда mal sadьp alyşkьnyn corudul-galarьnyn tugajьnda TTK-ьn paaştaar ceriniñ №7 xuralьndan toktaadьr polza:

Ministerler cөylelinin 35 cыдын 5 ajnyn 14-te undьrgen toktaalьnda ajьtkan jozugaar, mal sad-ьp alyşkьnyn kontrol onaalgalaryn pyryn pol-gaş xuussaa murnunda kyyssedir. ekki şьnarlyq mal alьr, onu odarladьp syrede mendi azaar, art-tyk todurup semirttir, conan kooperaska para-anьq malьn arttyk xөjny sadaryn sonuurgadьp, mьssalyq tanyştьrар azyşn ekki organizastap, kalbaa-pile corudaryn ederttir, po ystynde ajьt-kan corudulgalaryn xandьrar teleede, paaştaar cerden toktaadьr polza:

Kozkooptar, kozuun ergeleer cerler polgaş nam komitetteriniñ organizas cerlerin şannaar tugajь-nda ajьtyr şannaldar polza:

I. Kozkooptar, kozuun ergeleer cerler polgaş nam komitetteriniñ organizas cerlerin şannaar 3 cyyl şannal toktaadьr polza:

1 tugaar şannal ciik aftomaşina
2 " " " " " cin teer aftomaşina
3 " " " " " pyryn xerekeldiьq radio apparat

II. Sumu organizas arьnyn tus tus azyşnaryn şannaar tugajьnda akşa-pile tьpsьr 3 cyyl şannal toktaadьr polza:

1 tugaar şannal 300 akşa
2 " " " " " 200 " " " " " 150 " " " " "

TAJьLBьRB: Organizastarga polgaş tus tus kizilerge şannal onaalgaş polgaş tьpsьr curum-unun kьrgьzykcylerin toktaadьr polza:

Kyyssetken polgaş azyr kyyssetkeni:

a) kozuun polgaş sumunyn iştinge mal sadьp alyşkьnyn kontrol onaalgalaryn, maldьn paaş sanь polgaş tenzi kyysseldezi.

b) maldьn en ekki paraanьq şьnarь polgaş taşkaar undьreriniñ mөzyzy,

c) maldь odarladьp kadarar polgaş syrylgezin ekki organizastap, maldь azaar azyşnaryn-pile kadarcsь, mal syrykcyler-pile xandьrgan kyyssel-deler,

d) sadьp algan malьn pyryn mendi azaanь,

e) maldь arttyk ekki semirtkeni,

f) maldь TTK-ьn vazalarьn-ce xuussaa mur-nunda, şaq yj zinde ekki tuza ganь,

g) massaьq tanyştьrар azyşn ekki turguzup corutkьnь.

Pir tugaar şannaldarьn: Paaştaar cerden tokta-atkan xuussaalaryn murnunda şuptu kьrgьzyk-cylerni 20 xonuk murnaj

Iji tugaar şannaldarьn: Paaştaar cerden tokta-atkan xuussaalaryn murnunda şuptu kьrgьzyk-cylerni 10 xonuk murnaj kyyssetkeninge onaaştyrьp şannaar.

Yş tugaar şannaldarьn: Şup'u kьrgьzykcylerini Paaştaar cerden toktaat-kan xuussaa işinde kyyssedirge onaaştyrьp şannaar.

III. Sumularyn tus tus azyşylarьga akşa şannal onaar tьpsьr polza, mal sadьp alyşkьn-pile xolbaalьq şuptu kьrgьzykcylerini kyyssedir polgaş arattar kyyssediringe tuzalap, pottarь şuut, idepkejlіq eres kirişken azyşnaryn tьpsьr.

IV. Mal satkan talazь-pile tergi sadьqcylyrьn şannaar tugajьnda xuu nemelde toktaadьr polza:

1.) Tergi sadьqcyşь sadьp alyşkьnyn xyle-elgezin san, şьnar, tenzi polgaş taşkaar undьrer-inge tьpzyr mal ar, kereezinde ajьtkan xuussa-azьnda kyyssedir polza, tuzaagan maldьn örttek tynynge 2 xuu nemelde tьpsьr.

V. Conan mal sadaryn sonuurgadьp TTK-ьn sist-minge mal satkannarga tьpsьr şannaldarьn toktaadьr polza:

a) 1 tugaar şannal 30 akşa ijik-pe, azy 30 ak-şanьn paraanь

2 " " " " " 20 " " " " " 20

3 " " " " " 10 " " " " " 10

b) conga satkan malьnyn sanьn parьmdaalar şannal tьpsьrьnyn curumu:

1 tugaar şannal:

1. Mьjьstьq uluq mal 3 paaş,

2. Picce " 10 "

3. Cыlğ mal " 1 "

II tugaar şannal:

1. Mьjьstьq uluq mal 2 paaş,

2. Picce " 8 "

III tugaar şannal:

1. Mьjьstьq uluq mal 2 paaş,

2. Picce " 6 "

VI Satkan maldьn tiriq tenzizi adьanda ajьt-kanьdan kudi turbas uzurluq. Cyl tize:

1. Mьjьstьq uluq mal 300 kil.

2. Uluq xoj polgaş iirt 40 "

3. " eşky " serge 35 "

Tьva Tөp Kooperatiftьn paaştaar ceriniñ targazь UBANGUR. Sekreteri TONDUP.

Маль сылыда өзүр тур

Parьn-xemcik kozuunynun Saqlь sumuzunun 6 tugaar ar-vannьnyn malь cылыда өзүр tu-rarьn moon adaanga san-pile kьrgьzerge:

MAL ATTARь	34 c.	35 c.	Öske-ni
Inek	180	253	73
Cыlğ mal	112	141	29
Teve mal	6	6	—
Xoj	802	1029	227
Öşky	323	747	424
Kattьşkaş	1523	2176	753

Ystynde sannardan ap көerge, tus arvannyn mal-maganь cы-lyda өзүр turganьn eleen cediş-kinniq tur. Moon songaar tus arvan malьn moon-taa arttyk es-tyryp alьrьn kьzar poor tep ide-gedim.

ŞANGьŞ.

2 Şanak sigen, 60 sunof sula tuzalaan

Tees-xem kozuunynun Şuuru-mak sumuzunda „Cyrmittazь“ tep attьq MAE-nin kezigynueri, pottarьnyn ekki turazь-pile po cыдын 3 ajda Pert-taq sumuzu Syrat tambaa-pile Paj-taq snmu-zu Arandol iji albanda turar uzurunda malь cudaksap turarьn parьmdaalar көergen, 2 şanak sigen, 60 sunof sulanь xalaska tuzalaan.

SEDIP-OOL.

Өөредилге тыннели

Uluq xem kozuunynun Caa-1-den egeleenin, 3 ajnyn 1-de xel askьnda kirip өөренir škola, tynnep көerge polza: uk azyşn 35 cыдын 10 ajnyn

Ertemner adь	Koncuq ekki	Anaa ekki	Ortu-mak	Adak
1. Tereen tьlga	3	4	6	8
2. Sanga	2	5	7	7
3. Tьmen pojьduska	3	3	6	9
4. Kyş azylga	3	2	5	11
5. Kyş kulturga	4	4	5	8
6. Curukka	3	4	7	7

Ystynde cyylдерden ap көer-ge, өөредилgeis myn cygeer co-rup turar tur. bndьq polza-taa, moon songaar adak tep sanьn cok kьlьr cugula tur.

Paşkь TAMDьN-OOL.

Surgakcыlap cordum

Pii-xem kozuunynun Tasрь sumuzunun Kara-xaakta kozkoop ergelekci eş Ciqcit xөj niittin-in azyşn idepkejlіq eş myn. Cyl teerge, tus sumuga cazak, namdan 19 toon sigen, 5 toon carttyk aat taraazь tuzalaan cybe. Ol tuzalamcsь mal cemnerin cud-ar turar arat conga tyrgen tara-dьr tugajьnda, eş Ciqcit podun-un ekki turazь-pile, tyn xyn cok, koncuq tyrgen ьnaj peer aal pөlykter-ce sөөrttyzyp perbi-şaan, ölgen polgaş azyralda turar arg-an torgan maldarьn tyn sanьn koncuq idepkejlіq kьlьp pergen. Eş Ciqcitin ylegerliq tuzalamcsь-zyndan, öske eş-өөрler yleger alьrь cugula tur.

Cutka udur surgakcыlap coraan Ş. Taraaa.

Улуq-хем şkolazыныñ өөредилгеzi

Улуq-хем козуунунун 1 тугаар еге cada şkolazыныñ 35-36 өөредилге cыдaрыныñ 2 тугаар cartтында өөренгенin көргызерге:

№	Ertemner ady	Өөренген şынар			
		Koncuq ekki	Anna ekki	Orttum-ak	Adak
1	Tereen töl	21	46	19	5
2	San . . .	20	39	26	6
3	Tymen poj.	22	32	33	4
4	Kyş azy.	18	46	21	9
5	Kyş kultur	27	33	24	7
6	Curuk . .	16	47	25	6
7	Ulus-töre .	—	9	21	3
8	Telegej paj.	8	19	6	—

Өөреникчилерinиñ саны 91. Оон иштинде оолдар 53, урулар 38, паза оларныñ иштинде кирип өөренип туралар 5. Murnajыñ yjede өөреникчилерinиñ иштинде pioneer kezigyny 31 турган полза, ам 63 cetken, areve kezigyny 3 турган полза, ам 15 cetken.

По 2 тугаар өөредилге тыннел-инде pioneerлерден adak kizi 1, ortumaktan öy өөренгенinиñ хуузу 98% areveccilerde, adak kizi cok. По тыннелде pygy өөреникчилерinиñ өөренген хуузу 95 %.

Ештерinиñ тuzalamcызын өөреникчилерден өөрыşкылыq xyleep алды

Сөөн-хемчик козуунунун Хорум-таq сумузунда кирип өөренип şkolazыныñ po cыдaрыñ mart айныñ 15-тен майныñ 1-ге cedir otular бязы, cырыкызы polgaş aar-saar septelgelerge xereqleeri-pile ekki тураныñ тuzalamcызын көргыскен ештер полза:

- 1) Şkola paşkyz eş Şirindibi 30 akşa.
- 2) Paza paşky eş Marttaa 35 akşa.
- 3) Sumu targazy eş Lopsanool 10 akşa.

Еş Şura şын setkili-pile emneeş cana perdi

Равын-хемчик козуунунун Karyş сумузу Şegettej tep cerden тура 9-12 тугаар арваннарга po cыдaрыñ 2 aj yjezinde tif tep izin aaryş telgereş turup peerge, козуундан emci calaaryşka, emcinin тuzalaary eş Şurany pergen, myñ Şura Şegettejge 3 хонур coraaş cedip kelgeş, uk aaraan ulustaryñ тын-хун cok-ka 15 хонукта yrgylyc emneeş,

Tuzalamcыныñ тура-pile tudup cidiler

Pil-xem козуунунун Eerbek сумузунун 3-4 тугаар арваннарга, cazaktan cutka тuzalaansigen kelgen. Myn sigen kelir pilek, хамыктыñ мурнунда Равындык-pile Pyryzer iji, „malыыс cemi tengen ulus-pis“ teeş xaramды-гыр ар алгаş, ol toraan Равындык teerzi, алган sigenin pir хаммаатты kizige satkaş, araga sadыр cooqlap kaan poldu. Pyryzer,

Gangыs-la хавыргада хавыгыр турup pergen.

Pil-xem козуунунун Тасрыş сумузунун arat conu, 1935 cыдaрыñ 10-aj yjezinde sumu cagyrga-зыныñ хураынга, tus сумунун cыгы malыñ cangыs cerde odar-ladyr хавыгар tep toktaadyr ал-ганы jozugaar, Тасрыşныñ ystyу talazында poran oottuq Paj-taq pelinge 300 хире cыгыны 1 aj 15 хонук хире cangыs cerge ха-выгаш, oon soonda Хавырга tep cer-ce көзырген, ol cernin

Caş uruun tyrymgejleer

Kaa-xem козуунунун Pelvej сумузу 1 тугаар арванныñ хам-аатты Pydege teerzi, 1934 cыда Pyren сумузу 11 тугаар арван-ныñ хаммаатты Koccugaşыñ 5 халыq хереезen Tamcыjааа tep uruun aзыrap алган, ol uruun 35 cыдaрыñ тургузунда ala karaa-pile көрөс, хөөрккыjny yrgylyc-ле кыштер саңсаар, eteer, kakкы-

Şkolazыныñ иштинде халыq хөq-сум, şi, ыг, кыş-kultur polgaş oon-ta өске pelykter par. Олар-дан po 3 айныñ иштинде 11 kattap massalyq kezeeler erttirgen. Халыq хөqсумныñ ojnакcылар Саа-хөл askында кирип өөренип şkola-га 1 kattap pargaş, 27 cyyl cy-зыn-paazyñ ojunнары көргыскен. Ojnакcыларныñ халыq хөqсум-ге өөренип турары ulam tettip tur-ar. Xana solunyn 3 aj иштинде 7 kattap yndyрген.

Oon ынаj erttem polbaazyra talazы-pile solun cagaаны: „Şyn“—11, „Areve şyn“—19, „Cazak-tyñ kol medeezi“—2, „Purunga-ar“ 1-ni cagaan.

Cunar paзыныыs арыq-şever talazы-pile cygeer. 7 хонукта 1 kattap cunup турар-pis.

Caskы aзыl-agыj

Tus şkola po cazyñ 4 ga no-gaa tarыr tep турар. Oon yzezi-nin Kultur ministerinиñ cerinden хандыгыр peerin tilep tur-pis. Paza 3 ga kызыl-tas, 1 ga sula tar-ыr tep турар-pis.

Şkola ergelekci K. Erencin

4) Majыñ ergelekci eş Peq-zi 25 akşa.

5) Kызыl-өq ergelekci eş Paas 3 akşa.

Şuptu kattyşkaş 103 akşa. Po eşter полза, arat tymennin erttem kulturun көдырeringe şы setkilin salыр, akşa хөренгизin хaramnanmajыñ тын-тын-pile мын caar тuzalap турары koncuq paj ылансыq tur. Оларныñ ylegeri-pile мен paza 3 akşa тuzaladyм.

Kызыl-өq ergelekci Paas.

мын аарыныñ kogun yzyр şы-dady.

Eş Şura corgalak тургаş, sumunyn pir kezek conuңa, kadыk kamgalaar coruktun azyk-tuzazыñ 1 şak cartтыk хиреде ugaadyр тајылырды. Cer-cerde emciler eş Şura ыkşaş idepkejin salыр aзыldaary cugula tur.

Sumu targazy Padarcşy.

Calan-oolga satkaş, paza-la ara-galap kaan.

Ravындык-pile Pyryzer iji, şы-nynda-la, cazaktyñ тuzalamcызын sagыştы-pile samcyqdaan polgaş arat conun cut-pile temisselinge moondak көргызыр турар ideget-ter myñ tur. Polarnыñ po tyzok coruun sumu şygyzynden хем-ceq алырп кулак салыр-olur-men „Kök-puga“.

Caş uruun tyrymgejleer

caa tarызында хавы-таа cuga tur-gan, oot-camy-таа cygeer турган, am ol ceringe 2 aj aзыq хавыгыр kelgen, am-taa turvu şaан.

Ol cыгыныñ am yjede kыş tengeli pakşar, parыk-la cуда-aryнга captap турар. Meen sana-lym: Ol cыгыныñ am tarыj Tөгe taqga ijk-pe, aзы Megen askы-це odarlatsa tep sumu kulaan-га cытыраныр olur-men.

Xалыq-cer.

laar, mezylyq idik-xep pir ked-irves, ol Tamcыjааа kezeede-le Pydegenin öönyñ eziinde selber-ere pergen olurарыñ көөрге, хавы-таа karakka carзыныq tur.

По Pydegeni coguур cerin-den хынар көргөş, хооjlu tyrym jozugaar хемceq alza tep innep olur-men.

Keergeccel.

Xөj niittinиñ aзылыңa

eş Tamдынныñ idepkejlin-aar

Pil-xem козуунунун Тасрыş сумузунун 8 тугаар арванныñ хам-аатты eş Tamдын, 33 cыда arattyñ revolustuq şeriinge kelgeş, 35 cыда tozup cangan kizi cybe.

Eş Tamдын am yjede koncuq idepkejliq arat conun ortuzun-ta aзыldap турар. Cyl teerge, po 16 cыдaрыñ aзыldыq cuduңa ca-angy-таа paaş maldы perves teeş kызыр, arat conun ortuzuңa surttal тајылыр aзыl corudup, izee, Oorugda kezek aaldарныñ arat conun evilelder алган, mal-ыñ odыр-pelciirin таарыштыр турары-pile kadы, kazaazyныñ ad-ak-pыşkaan kurgaş ар турар tu-gajында, arga хемceqlerni ар тур-гар. Oon angыда ol Oorugda kezek aaldарда pizik ajтыр тур-ар. Ol өөредip турар ulustary koncuq ekki өөренип турар.

Xalazыр cangan ergi şeriş eş-ter eş Tamдынныñ ylegerin ар, ынаар aзыldaary cugula tur.

Şerişde Tarzaa.

60 халыq бtpal ашşak 60 хире inekte cer ezip perip tur

Pil-xem козуунунун Tarlaş сумузунун 6 тугаар арванныñ хам-аатты ашşak бtpal полза, podun-yn пазыны кырган-таа полза, cut-tyñ aзылыңa cangыs moldurга-таа pervejin турар, cyl teerge am yjede 60 хире inekti syryp алган хыннын-не cer ezip aзыrap турар.

Aşşak бtpaldыñ cugaalap тур-ары полза, „men po kыşky uluq cutka cangыs paaş-таа mal cutka perves men“ tep cugaal-ар inekterin хавыгыр corup тур-ар, arat con pygydebis eş бtpal ыkşaş cut-pile temissezir polzu-ussa cutka malыыs cer-le per-ves-pis, cutka udur temisseldi cer-le koşkatpaaly.

Coldak-kara.

Kyryne тuzalamcызын аccызы-pile

Cөөн-хемчик козуунунун Сыргаккы сумузунда namныñ 11 тугаар уырынyn kezigyny eş Xандыбай полза, 21 cыдaрыñ мур-нунда koncuq jadyş coraан. Oon kyryneden eş Xандыбайга 5 poda cedir тuzalamcы тывыс-kan.

C a z a k, namныñ mal aзылы хөqcyder teen sorulgaзын koncuq şыngыş кyyssedip coraaş, eş Xандыбай, am malыñ östyryp ар coruunyn хараазы-pile 35 cыда koopka 1 хөj, 1 öşky кирип satty. Oon-pile kadы eş Xандыбай полза, annыr aзылыңa koncuq idepkejliq kirzip турар: 35 cыда 2 тырбактыq, 1 pөry ölyrды, 36 cыда paza 2 тырбактыq, as, tiin kattyşkaş—50 60 cedir ölyрген. Po pygy ölyрген ölyyn koopka kiirgeş, 1 talazында, podunyn хереqlelin-таа хандыгыр турар, iji talazында, kooptun planыñ tolduraryнга tuza poop tur.

Уыр sekreteri Cimbit. kezigyny Sedip.

Kыmnar мурнаан, ol iji targa murnady

Cөөн-хемчик козууну Хорум-таq сумузунун targazy Lopsan-pile nam уырынyn targazy Kezik-pen, po cыдaрыñ pir ajda-la cut po-luru cайлаş cok tep cybeni paaş udur şincilep көргөş, arat conu-ңa yleger poldurup, pir-pir ta-lybjar cazar алгылаан.

Ol targalaryн ylegeri-pile tus tus arattar көрзы-көрзы eleen хөj тылыжары peletkep кылыр алга-ны-pile malыңa cer ezip peerin torulбайн aзыldap турар. Torzu.

№18 (519) solunda Ojratta тыва surguuldарныñ cagaazyңa хары

Ojrot-tura хоорайында kedee aзыl-agыj şkolazында profes org-anizazy polgaş pygy surguuldar-dan TAR-ныñ Kызыl-хоорайда pygy surguuldarыңa corutkan ca-gaazyñ pir ыт-pile xyleep алгаş nam, cazaktyñ pызыq kaadyр poop, ulustun caa öзыр olurar kultur revoluzunyn көрсыксыз ulustun 8 тугаар Улуq хураында Тываныñ 20 cыл poop турар ojun-da, aзыl-agыjыныñ yndezini polur maldыñ paazyñ 2 saja cedirer teeninin pir кyyssекciзi poluul-unar tep кыжгыры-şaan, slerge revolus cytkylynyn tangыrak-тыq pajырыñ cediribis!

Ыncangaş амыр mendinin iziq pajырыñ cedireri-pile kadы, Kызыl-хоорайныñ tep şkolazында 4 cyyl şkolazыныñ surguulдары par-pis. Оларныñ şuptuzunyn өөредилгеzi cangыs aaj eves, angы-angы pol-

Nam şkolazыныñ tus-tus grupalarы polgaş өске janзы surguul cerleri.	Өөреникci саны	Kандыq өөренгенinиñ тыны							
		Koncuq ekki temdek senb	alio	Ekki temdek sanb	%	Orttumak tem-dek sanb	%	Pajaj temdek	alio
Nam şkol. 1 tug. „A“ grup.	30	79	23,16	113	33,14	112	32,85	37	10,85
Nam şkol. 1 tug. „B“ grup.	29	48	15,72	97	31,80	111	36,39	49	16,10
Nam şkol. 2 tug. kurzu	7	32	42,58	27	36,99	14	19,29	—	—
Vetzoо texnikum . .	15	75	43,95	85	46,65	27	8,75	1	0,54
Met tex 1 tug. kurzu	31	76	35,10	58	26,72	69	31,83	14	6,44
Nam şkol. 1-2 kurzul-арыныñ pygy pilii .	67	159	22	237	33	237	33	86	12
Paşky texnikumu . .	72	182	19,95	332	36,5	337	36,96	61	6,67

Kultur massalyq pelykter.

Murnunda cыdarga podaarga kultur-massalyq aзылыыs koncuq ekki poop турар. Onu todargaj-laarga: murnunda cыdarda mas-salyq pelykter турган полза-таа todargaj xerek кырынга өөренип aзыl corudup турваан, am po cы-ыñ tus-tus pelykter халыq муз-uk, ылаар fiskulturlaar, şыдыраal-aar мындыq pelykterni pottary-ныñ өөренип турар ojunнарыñ şuut хөjге sonuurgadyр көргызыр tur-ar appargan-pis.

Cizee surguul egeleenden son-gaar 13 kattap şi yndyрген-pis. Radio askыңa medee paza perip турар-pis.

Solun cagyр алганыыs полза: „Şyn“ solun 54, „Areve“ şыны 80 „Xos’uq arat“ 79, şuptu kat-тыşkaş 213 kezek solun cagyдыр алган-pis. Onu tanызыр, nomcup турарыыs ekki, tus-tus kurzular-ныñ иштинде solun тајылырлакcы-лар par

Şkolada хөj niittinиñ aзылыңa өөреникчилерden koncuq ekki kir-zip турар. Kызылдын tep şkolazы-nda 180 aзыq өөреникчилер турup турар-pis, pistin ep-najыралыыs cangыs kizirin aзы-töly ыkşaş najыралдыq turup turup tur-pis. Po najыралыыs ulam кылыñ tut-kaş, şkolazыñ programыñ 100% кyyssedirin kizi pyry oraldayыр турар-pis.

Slernin piske pizeen cagaаar-da koncuq solun uluq cedilgen-erni, pis koncuq sonuurgap көр-дыыs. Ыncangaş ystynde cedilg-evis полза, nam, cazaktyñ хун-pyryde ajтыыşкыныñ херек кыры-ңа кyyssedip турарыñ көргызыр турары ol tur.

Po ystynde cedilgelerni cedip алган uzuru полза, şkolazыныñ иш-тинде nam, areve, profes organizasta-ры paza surguul pot-cagyrgalarы-нда pottuq todargaj aзыldарны corudup тургаş cedip алган-pis. Өөредилгенi cedip алырынга cor-

ur, olarnыñ todargajlaarga: 1. Nam şkolazыныñ surguulu. Олар полза, arat tymennin aзыl-ag-ыjыныñ tus-tus адырларыңa удур-тур paaşaar aзыldакcылар polur. 2. Тыва ulustun төөgyзыңge тынналваан polgaş turup-таа көр-veen mal aзылыныñ tuskaj өөрени-ir teknikumu par. Олар полза, maldыñ orttumak emcileri polur. 3. Arat tymennin kultur politiiñ көдырeringe paşкыныñ erttemin tuskaj өөренир teknikum par. 4. Kiziniñ арыq-şever aaryыñ kamgalaar, emcinin erttemin tus-kaj өөренип турар teknikum par. Nam, cazaktyñ iziq paaştalgazy-pile pistin cedip алган cedilgevis полза: 35-36 c. өөредилгеzin 35 cы-дын 9 айныñ 2-nin хыннын egel-ees, pir tugaar cartтыk cыда tus-tus surguulдарныñ өөренип ertke-nin көргызерге:

206 cagyrgalyq

Равын-хемчик козуунунун Kөp-sөök сумузунун pygy arat conu, 36 cыдaрыñ solun cagyrga-зынга erestiñ kirişkeni-pile, po cыдaрыñ 3 айныñ 12-de par турар cagyrgalar полза: „Şyn“—68,

utkan argalar полза:

a) Өөредилгенin margыlaazyñ tus-tus kurzular arazyнга corut-kan-pis.

b) Adak өөренип турарларга тuzalaary argalar corutkan-pis.

c) Şkolazыñ өөреникчилерinиñ idepkejin көдырыр, ekki өөрени-гennerni ileredip şannap турар-pis.

d) Tus-tus kurzularыныñ cыдыр каар турарларыңa şkolazыñ et ekonomun kamnaaryнга тuzala-зыр, idepkejliq birigattaryñ тур-guskaş, tus-tus ulustarda taandyр-gan-pis.

Ol ystynde cyilderni кyyssdip keerge, өөредилгенinиñ şынар ulam-na ulgadyр турар.

Cizee: pir tugaar cartтыk cыдaрыñ тыннели polgaş iji tugaar cartтыk cыгыñ pir tugaar kvartalында өөренгенinиñ pajdalyñ ileredip көргызерге:

Nam şkolazыныñ grupalarы, kurzu polgaş өске janзы surguul cerleri	1 tugaar cartтыk cыда өөренген хуузу	2 tugaar cartтыk cыда өөренген хуузу
1 Nam şkolazыныñ 1 tug. „A“ grupary	89,15	99,7
2. Nam şkol. 1 tug. „B“ grupazy	83,9	85,72
3. Nam şkola 2 tug. kurzu	100	100
4. Vetzoо texnikumu . .	99,46	100
5. Emci texnikumu . .	93,56	99,7
6. Paşky texnikumu . .	89,3	90,05

Po ystynde cedilgeler par pol-za-таа, орта oorgalanыр алгаş cытпас-pis, харын moon songaar oon-таа artтыk cedilgeni cedip алырынга uluq sorulgaныñ salыр турар-pis.

Мыncangaş, pistin өөредилге-bis pajdaly мындыq tur tep sler-ge po cedilgebiñti kudulatpas-pis tep idegeldii-pile тыннадыр tur-pis.

ARN yyr targazy Sandazy. Surguul targazy Calcыma.

Равын-хемчик козуунунун Kөp-sөök сумузунун pygy arat conu, 36 cыдaрыñ solun cagyrga-зынга erestiñ kirişkeni-pile, po cыдaрыñ 3 айныñ 12-de par турар cagyrgalar полза: „Şyn“—68,

„Areve şыны“—63, „Xos’uq arat“—55, „Byleten“—20, şuptu kat-тыşkaş 206 cagyrgalyq.

Am-taa solun cagyrgazyñ yzyk-teldirrejin corudup турар-pis. Pajыр-ool.

Samcъqdaкcылар polза, arattың akша хөреngiziniң хоралық тајзынь

Am po yjede TAR Ystкky sygyzynde kirip turar eryu xer-ekteriniң uluq kezil alban niit-tinik akша хөреngiziniң tudadyr coruk polur tur. Onu sygyzynyn şildilge xuralыңa хьнар көрге, kolduunda-la koop cerleriniң ak-şa хөреngiziniң tudatkan turar pol-gaş pir-le pildirtuңen kiziniң adьnyң kыnda nuundan kudu sannыq akша cer-le közylbes. Хар-ып саңғыс хоорај коовундан pezin 200 mun akша cok poop kogaral polgan. Moon parьmdal-aarga, хөј niittiniң mьnca sannыq akша хөреngizil polza, kaaş kiziniң amь podunyn karmaaыnda polgaş харьssalga cok aзыldaаы-pile şuut-la is cok citken turar tur.

Samdъk kozkoopar polgaş majьnnar, tergi sadьqсьларың udaa-taraa көрүп хьнаарь sula. Ol-taa pajьtgaj, харьп poltarь-ның сапында турган magaziнарьп pezin хьнар көвејin турарьның хараазь-pile olarьның ol koşkaаn aзыqlar алғаш, camdъk idegetter oorlar samcъqdaаr coruktu y-rylycyledip turar. Ol ёkаş coruk-tu Kызылдын 1 tugaar magazin-ындааn cizek ap pьlur.

Cer-le tergi sadьqсьларь pol-gaş magaziнарьп iйik-pe, majьn-narga турган kizilerniң kыndaаn ьnca-mьnca akша tudaаn tep ke-ep turar cyulderniң camdъkларьп хьнар көрге, cyk-le san tyu ёkыngанында ebes, şuut s-ғыş-tej pile samcъqdaаr тургань iler-ge. Oon todargaj şьnyң sөлgy solunnarga көrgyzer.

Alban niittiniң akша хөреngiziniң sadьqсь-pile samcъqdaаr yreen idegetterni şyyp yzer cerden şьn-ың ilerlekёş, tyrym jozugaар şil-dip kaarga, camdъk kiziler mьn-

дыq cybeni ёјat cok cugaalar cor-gulaar tur: „Kajьn-na sagьşь-pile samcъqdaј peeril, саңга pa-gaj polgaş ёkыnpьkааn kizini-le, akша samcъqdaаn tees ьncар pa-ar cybe ёkаş tur-ijьn, onu suq podagь-teq tur“ tep turar.

Pir ebes ьndьq-la koncuq san-talazь-pile ёkыnpьr турган polza, camdъk samcъqdaкcылар 4-5 cys akşаны yzur şьqzadьp kaaş, „men cer-le pilbes-men, sanazьp көөrymge, mьnca akша tudaj per-gen cybe“ tep cor pilbeecceпner oluray? Ol polza, todargaj-la aзыqlar cipken cybezin хөрler pazьrьp olurар koncuq хөrcy ide-get mьn ёkазыл! Şak ьndьq idegetter-pile eres temisseldi koş-katpas polza coguur.

Samcъqdaкcылар polza, şyypьp pajьssaакcь cerlerin cyuы-taa pil-ves cybe ёkаş podap turar pol-gaş харьп arat connuң arazьңa anaа-la san ёkыngаn tees pazьp-nar-palgattap turar teer xireliq cybe-ni cugaalar coruur turlar. Ыndьq cybeni culcurup şuugar coruur kiziler polza, akша samcъ-qdaкcыларьның tergy-l-tereli pol-ur iйik-pe, oq-pyleziniң kizileri polur polgaş aзы oon epтиq ed-erzip coraаn ezi polurunyn tel-ezinde tala tьrttarьның aяaы-pile ol kizee xerek xaldatpas tees, paза pir talazьnda, oon adьn pьzartatpas tees, arga cadaarda mьndьq cybeni cugaalar coruur tur.

Ol ёkаş mugur şuugaаn yndy-ryp, samcъqdaкcыларга tuzala-зыр polcur idegette ge kadьq харьны perip, arat tymen şur-tuzu karaktap хьнааар coruk cu-gula.

TAR Ystкky sygyzyynyn kezigynь NAKSbL.

Sazьq-ool aal curttun, aзыraаn malьn kaqьdь

Cөөн хөmciк козуунунуң Хор-um-taq sumuzu 1 tugaар арван-ның хаматтызь, 40 азық харьық arat S ьzьq-ool teerzi, kezeede aal-oөnden, aзыraаn malьndan tezer, aaldar kezir, ol aaldar kezip co-raaş, uluq, anьk хөceceпner-pile көрыşpes, alg-aar, kызырь-şoodar, oon tendeze, tyne poor-ga, kadajар хoјuun-ce kirip tur-up peer-şak mьndьq koncuq ojluk cok амьttan cybe tur po.

Moon po coruunyn саңғыс ci-aeen көrgyzerge, po kыыşьn ulu-q хар, soogu kidin-ne egelep tyzyp turda, 2 aat koşar алғаш cide pergen. 2 хonganda curzu-zu Cyskykpenge tavarьz pergeş, ьjaş cydyrgen aattарьп, „sen po aattарьп aal ce appar cьdyjt tom“ tees, temgiziniң саңғыс kula aad-

ың megelep munьp алғаш, ol po pьldaaş, alдырьjьn 20 şaa хon-ukta suraq pargan.

Sazьq-ool polza, 170 paaş mal-dьq, ol malьn azaар karaktap peer aзы-tely cok, kadajь Хорluk-pan pьcili oqlu-pile ijelee le, mal maganьp, oq paазьп ap coruur tur.

Sazьq-ool, ьncар corda, 2 mol-durga, 30 aзыq anaј, xuragan polgaş uluq хoјu-taa cudap ёl-gen, am 20 aзыq uluq хoј, ёşky-zy ёlyr cьgyь turar.

Toјар coruur Sazьq-oolдun po coruun sumu сагьrgазьның cerinden тарьj хьнааş, aзы-agь-ыңа oon харьssalгазын тьnzь-са coguur tur.

„Şьnap-pilgen“.

Kызанајның megelep өөrengeniң-aа

Tozu козуунунуң Sьstьq-xem sumuzunyn 1 tugaар арваньн хаматтызь arat Кызанај teerzi, po cыдың 3 ајьның yjezinde „Oјdup“ attыq хөmyр-taş uurgajьng aзыldaаr tep kelgeş, soon-da cyuы көrgyskenil?

Uk pydyылgeniң ceringe kirip алғаш 2-3 хonuk aзыdap coruj „men cer-le aзыl yspes-men, koncuq kызыр aзыldaаr men“ tep турғаш, uk albannың cerinden ak cygyr, ak хөјlen 1 eş, oon өrttee—3 akşa, kom-somol хөјlen cygyr, oon өrttee—5 akşa, хөвөnnиқ coldak-kara ton, oon өrttee—7 akşa, kattьş-kaş 15 akşаның idik-xөvиn megelep алғаш aзыldaаrдан турzuk, „men mьndьq kara-xөmyрге pulga-зыр cьtpas-men, tuskaj өrttemиq maşina coldaаcьzь kizi-men kara хөmyрге aзыldaаvas-men“ tep uurgajьn ergeleer ceri-pile алғашар, olarьн kыsteer, eş-өөry-pile ep pajьtal cok, şak mьndьq tyzok

cybe kыlp-kыlp, sөлgy yjezin-de турgunnar coruj pargan.

Po Кызанајның kьj pir pargan козуун sumu cerleri, Кызанај-ның kыында albannың akşаның toletkeş, хөmyр-taş uurgajьn-ce corudup peerin tiledibis.

Profes yуrynyn targazь Pajьr-ool.

Podunyn kyzy-pile tuzalap tur

Tees-xem козуунунуң Ystyу-şьnaа sumuzunyn 5 tugaар арван хаматтызь Tajbanaj, po 3 aјga cedir 30 paaş malьn, podunyn kyzy-pile şuut турguzu aзыrap turar polgaş өske, cer cetpes kыrgan аşşak kadajларьн malьn ap алган, cer ezip, talgan, taraа perip aзыrap turar.

Eş Tajbanajьn am yjede cut-pile ёlgen malь cok, am-taa mo-on ьnaj cutka malьn peer şinci cogul.

Peqzi. Sanaal.

Aratkor „Хьгва“ sler-niң pizeeniңer şьn pol-za, eryu tyrymynyn 39 cyuы-pile хөmceq альrь şьn tur

Po 38 cыдың mart ајьның 21 хy-ynde yndyrgen № 24 525 „Şьn“ sol-unda, aratkor „Хьгваньп“ pizeeniң көөрге, Cөөн-xөmciк козуунунуң Хорum-taq sumuzu 5 tugaар арван-ның хаматтызь Camaal-ool, 35 cыдың 7 ајda aragalaaş, cestezi Tancьnmaj-niң tumcuun cire ьзыrғаш, авазь Sen-dinmaаның саағып pir iliq oја ьзыr-ган, onu eryu tyrymynyn 39 cyuы-pile керze aar teen tur.

Oon козуунда pajьssaакcь ceri cyge көrbeeni? Aratkor „Хьгваньп“ pizeeni ёkаş şьn polza, eryu tyrym-ynyn 39 cyuыngе puruudadьrь şьn tur. Onu top-toraаn todargajлар көө-ryn Cөөн-xөmciк козуунунуң pajьs-saакcьzьңа таандьrdьm. Şьn, mege-zin tyrgen todargajлаaş, solunga pizl.

TAR Ystкky sygyzyynyn kezigynь NAKSbL.

Pistin OKTE yуry am-na uјguzundan odundu

Parьp-xөmciк козуунунуң Şekpeer sumuzunda OKTE yуr-yn 1932 cыlda-la organizastap турguskan, mьn yуr po arazь-nda 1936 cылga cedir 4 cыдың турguzunda xural-suqlaазь-taa, kezigynneri-taa pildinmes mьnd-ьq турган.

Харьп po cыдың 1 ајьның 20-de OKTE-niң 1 tugaар хуралың kылғаш, anaа eleen pottuq cyul-derni cugaalaşkan, ьlangьja mьn xuralga şeriқzир 3 pөlgym тур-guskan, ol pөlgymner 3 ајьның 15-ke cedir 3 хongaş-la kicceel-dep turar polgaş ergi şeriқ ool-dьr paşkьlap turar.

OKTE aзыльn s-gidip şьnarzь-darьңa eşler: Tymbeј-ool, Kom-buştaj, Cыlgaar-ool olar idepek-lij kirzip, ьlangьja kezigyn elzid-er, tadьbyr хьbyrар xireliq, OKTE-niң aзыl-agьjьn corudup turarlar.

Cer-cerdь OKTE yуrleri, pot-tarьnyң aзыl-x reцn po ёkаş sёg-itpi-şaaп, cedişkinиq aзы-da-ғын solun parlagaa cьgydьp турarьп kыjьrdьm. K. Camaal-ool.

Yуr targazь xuralga kelbeesteen

Cөөн-xөmciк козуунунуң Syt-xөл sumuzunda namьn 9 tuga-ар yуrynyn targazь eş Porbak-ool teerzi, tus yуrynyn xuralьn kыlp tees carьn carap алғаш, kezigynneri cьqьlp kelirge, yуr targazь cok polgan, oon aalynda olurgan tep ьnnaaş, kezigyn-neriniң pьcezi parьp calaarga, cug-aalaаы polza: саңғыс men cok cerge xural polvas cybe-pe? tees syryp pargan kizini oјladьpkan polgan.

Yуrynyn targazь cok cerge uk xuralga cugaalaзыr aјьtyrьqlarь pi dinmes турган polza-taa, uk xu-raldь yspejin mьn yуrynyn kezi-gynneri ьncар-mьncар porastap өrttirgen.

Şak mьndьq yrdьncek yуr tar-gazьn coguur cerinden kandyq хөmceq альr irgi, coguur cernin kulaага cьmьpаrьp olur-men.

Xuralga-kelir.

Pөry-pile temissel

Cөөн-xөmciк козуунунуң Cьr-gakkь sumuzunda „Kызыl aзы-сьп“ tep MAE-niң kezigynneri cыl kelgen tudum (35-36 cыldaаn peer) pөry-pile şьngьz tem-issezip turar. Todargajlaarga: MAE sekreteri Mugur-sagaаn 1-ni, Xandьbaj 1-ni, Murgudak 1-ni, Paldan 1-ni Xunan-kara 2-ni (kakpa-pile) Cыbaк-sarьq 1-ni po pөrylerni şuptuzun aяa-pile poople mьncaар ёlyrgyleen.

Moon sөngaar pөry-pile tem-isseldi ulamьtyzьdarь cugula.

SEDIP.

Aratkorlar cagaalarьnyң izi-pile

Aratkor „Аңcьga“ харьbь

1936 cыдың mart ајьның 11-de yn-gen № 21 (522) „Şьn“ solunnuң 4 tu-gaar арьның 3 tugaар oduruunda „Хudjaşef өrttekti kazьp cip turar“ tep aratkor „Аңcьнып“ pizeeniңge, Хudj-aşef men харьbьлаарьм polza:

Tozu kozkoop ceringe ёlyk pelet-kelcizinge aзыdap turumda, Uluq-taq sumuzu Cыkьma teerzi, tamcьr kizi-pile 35 cыдың 12 ајda pir aldьnь sattьrgan, uk aldьnyң өrttee 200 ak-şa polganьm mьn eş-pile tugurьşkaş, pir ebes aldьnyң coguur өrttee oon aza peer polza, Kызылдын ёlyk baza-зыndan tuskaj акь-pile nemeldezin corutsun, men slerge, onu jozugaар, şilcidiр perejin teenimniң jozugaар Kызылдын vazazьndan 36 cыдың 1 ај-nyң 4-de 75 akşаның акьzь kelgen. Mьn akşаны eş Cыkьmaga, sumu

targazь Şyryldej-pile tamcьşьr № 18 kvitanzь-pile corutkanьmьn parьm-daa cyuideri podumda par.

Mьn aratkorun pizeeniңde, ёlyk ciq et talazь-pile arattарьн culup ёlp turar teen tur. Men kandyq-taa ёlyk cyuыyn tyrym jozugaар xyleep ap tur-ganьmьn, kozkoop paastaар ceri pezin todargaj pilir. Ыndьq polza-taa, tlin-niң şupty tynyn podaaş, tyrym jozu-gaar 570-dan өry ebes tuduu perip турганьm polza, cer-le coguur cizee polur tur.

Arattарьн саңғыс көpejeen-taa cul-up cip турган cerim cok, mьn po-dumga akşa көpejek-taa turbaаn, ol-uktyң cyk-le podun xyleep алғаш, kvitanzьzьn pizip peerimge, magazin-dan tolep турган.

P. XUDJAŞEF.

Тьnnadьq

Eş Хudjaşeftьn po aratkor „Аңcьga“ pizeen харьbьzьn хьнар көөрге, uk kizide pir-taa puruu cok polgaş хамьk dokumьnneri-pile şьnzьdьp көrgyskeniң parьmdalaaş, Хudjaşefte kandyq-taa puruu cok tep şьnzьdьp tur.

Eş Хudjaşef, podunyn aзыlьңa ekki idepek-lij aзыdap турган kizi cybe.

TTK Torlaazьk.

Pistin харьbьbьs

CXK Хажьrakanda Cyldym—cut-pile temissezip tur tep pizeen cyuыn-de todargaj parьmdaаlyq cybe cok tur.

PXK Şekpeerde Nazьp-pajьr—cut tugajьnda pizeen materialьnar еren-geј poldu.

CXK Pajan-talada M. Torzu—yle-ger san tьpkanьnar şьn ebes polgaş solunda yne pergen cybe, 23 tugaар „Şьn“ solundan керyp alьnar.

PXK Parьkьta Laa-syryn solun pizidicilerge sagьndьrьnь murnunda yuыp турган cyuыlder-pile tapкьr pol-du.

Şuurmak vazazьnda Sancaј—14 (515) „Şьn“ solunda Keccil-oolдun ьk-kan tьbьzьbьnyң харьbьzь solunda yne-pergen polgaş slerniң ьkan tьbьzь-ьnyңnyң tьjьlybьrь cok tur.

KXK Koptu a хөr. Norşunmaa—ьkan tьbьzьktarьnar şьnar cok poldu.

PXK Kөp-sөekte Semispeј—caskь tarьlgaa peletkenip tur-pis tep pize-eniң uzuru pildinmes poldu.

PXK A-ta O. Cadamba—cutka ud-ur eres temissezip tur tep pizeeniner şьnar cok poldu.

PXK Kargьda Tamdьn—Pөry-pile temissezip tur tep pizeeniң şьnar cok poldu.

UXK-da „Şil“—Tамьjьnyң хамнар турарьн tus сагьrgазьңа medeele.

CXK-da areve kozkom targazь Erttine—Xөлcyktyq sumuzunda cut tugajьn pizeeniң ereңgeј polgaş ym-edl.

Parьp-xөmciкте Şaңғыş—Saqlьda 6 tugaар арваньн solun сагьp ал-гань ьnda хana solununga cьgydьp pizip кер. Paза ol арвanda arat Xө-mciktiң ekki tergi sadьbь kылганы pizeeniң өly өrtken, cyge teerge, 85 cыдың 9 ајda tep tur.

Parьp-xөmciкте Uzun-ool—Ergl-parьk sumuzunyn 10 tugaар арван-ьның solun сагьp алгань ьnda ха-na solununga maktap pizl.

UXK Ezimde „Kor“—Sediptiң so-luur tees samcъqdaаn akşazьnyң tu-gajьnda pizeeniner uzuru pildinmes poldu. Tagьn todargaj pizip көryner.

PXK Şujda x. Seren—pizeen ьr, tьbьzьbьnar şьnar cok poldu.

PXK Paj-talda Sappьk—ylegerliq nam kezigynь tep pizeen materialь-narьn uzuru pildinmes poldu.

TXK Cьrgalaңьda „Torga“—Are-ve yуrynyn targazь K. Tyktyq-ool-dun kedereј pergen tugajьn pizeen-inderde şьn adьnar cok poldu.

Харьssalгалыq redaktor

Lyndyp.

CARLALDAR

Kызыl-xooraјьн Şetinkiң kudumczunda uruqlar aзыraар pazьңga, 1936 cыдың 4 ајьның 1-de uruqlar jaslaзы pol-gaş uruqlar şөly aзыdar.

Aңaa 2 ајdan өry 7 xardan kudu uruqlarьn, emciniң şinceen şьnzьlgazьn parьmdalaaş xyleep альr.

Ada, ijeden tьrttar хөlezini polza, 10-dan 25 akşa cedir. Ыncalza-taa, kiziniң альr şaлынь polgaş өөnyң iştin parьmdalaар. Uruqlarьn ekkep salьr туралық ulus polza, ekkeeriң tьnnaitьbьs. Ije-caşь kamgalaар komistan.

Sovtьbtrans ceri Kызыl-xooraј polgaş Caa-xөлge oruk tuduunga хөreqleer,

Saj sөөrttyr aattыq aзыlьcьnnar хөreqlep турар.

Saj sөөrttyryn туралаарлар

Kызыl-xooraјda Sovtьbtransьn oruk tuduunyn ergeleer ceringe keer tur.

Cok polza, Şagaаn-арьqда transport salaбьrьңa paар tur.

2—2

SOVTьBTRANS.